

Nosztalgikus klasszikus. A klasszikus zene jótékony hatásai és alkalmazása a pedagógiában

Horváth-Tóth Viktória

horvaththviktoria@gmail.com

SZTE JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet

A tanulmány a zene fejlődő idegrendszerre gyakorolt hatását vizsgálja, különös tekintettel a korai életévek meghatározó szerepére. Számos kutatás szerint, melyben a zenei transzferhatásokat vizsgálják, kimutatható, hogy a zene nem csupán esztétikai élményt nyújt, hanem jelentős mértékben befolyásolja az agy strukturális és funkcionális fejlődését, serkentve az idegpályák összekapcsolódását és az agyféltekék együttműködését. A zenei nevelés különösen az óvodás- és kisiskoláskorban fejleszthető, és hozzájárul többek között a számolási, olvasási és problémamegoldó készségek fejlődéséhez is. A tanulmány kiemeli a zenei élmények emocionális és szocializációs szerepét, valamint a gyermekkorban kialakított zenei szokások hosszú távon hathatnak pozitívan élettani funkcióinkra, az izlésre és az identitásra. Összegző elemzésben rámutatok a zeneoktatás pedagógiai jelentőségére és preventív, személyiségfejlesztő erejére.

Kulcsszavak: zenei transzferhatások, reformpedagógia, korai zenei hatások, preventív pedagógia, művészeti nevelés

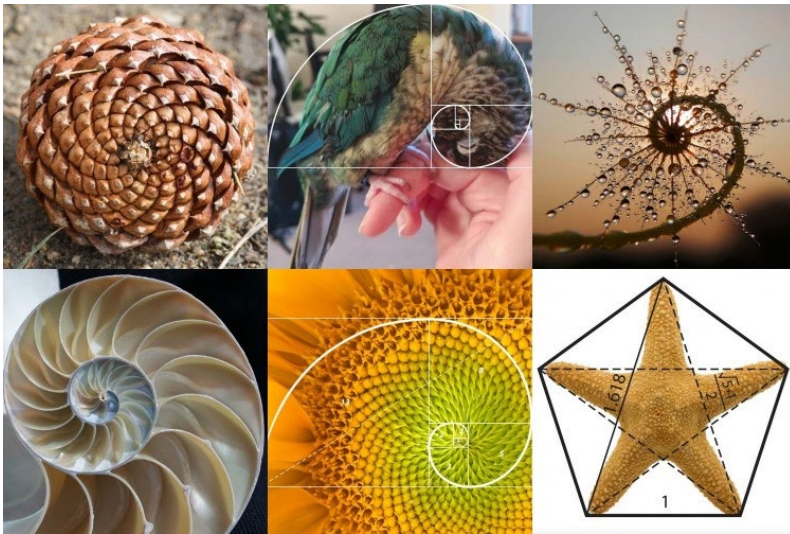
Amikor népmeséink főszereplői hosszú útra indulnak szerencsét próbálni, a tarisznyájukban lévő hamuba sült pogácsát csak a legnagyobb próbatételek előtt veszik elő, amikor leginkább szükségük van rá. Ez az étel erős szimbolikus kép népi hagyományainkból, a bátorítást, gondoskodást, önbizalmat, életbátorságot, erőforrásainkat, segítő kapcsolatainkat, az önmegvalósításra való képességünket, vagyis a rezilienciát szimbolizálja, s ennek összetett, óvó-védő szerepét. Az a kisgyermek, aki otthonról az óvodába lépe rendelkezik „a pogácsával”, rendkívül szerencsés, de ő is ütközik akadályokba, nehézségekbe élete során, melyben már nemcsak a szülő, hanem a pedagógus is segítségére van. Azoknál a gyerekeknél viszont, akiknél ez hiányzik otthonról, a pedagógus szerepe és felelőssége sokkal nagyobb, mint azt gondolnánk.

Az óvodapedagógus felelős munkáját sokfelől lehet megközelíteni, írásomban a klasszikus zenét, mint egy kiaknázatlan, hatalmas fejlesztőerővel bíró eszközt, szeretném kiemelni, megvizsgálni. Azt gondolom, hogy a klasszikus zene szeretete igazi „hamuba sült pogácsa” lehet a kisgyermek számára, melyet a pedagógus is továbbadhat a gyermekeknek. Tanulmányomban erre sorakoztatok fel érveket és módszereket egyaránt.

Nyugtató bonyolultság

Évszázadok óta tudjuk, hogy a zene (a mai értelemben vett klasszikus zene) nyugtatja az idegrendszert, segít a koncentrációban, emellett különféle agyi területeket egyedülállóan stimulál, fejleszt. Ennek megértése nem új keletű, Johann Sebastian Bach 1742-ben írt Goldberg-variációk című műve egy konkrétan alvászavarban szenvedő grófnak íródott, szenvedései és alvási problémái megsegítésére (Csabai, 2017).

A klasszikus zenei hatásokra különböző magyarázatok vannak. Az egyik lényeges párhuzam a természet és a komolyzene között jött létre, mely magyarázatot adhat a klasszika nyugtató hatására. Az aranymetszés bonyolult matematikai számsorokon kívül egy formáló koncepció, mely nem csupán objektív, külsőleg látható arányosság, hanem hallható is: formális és időbeli tagolódás a zene belső szerkezetében. A növénytanban, az emberi anatómiában, az állattanban és az asztronómiában egyaránt jelen van ez a specifikus viszonyszám. És hogy konkrét példával éljek, ez a speciális formagesztus megjelenik a csigaházon, a növényeken, az emberi testen (Burghardt, 2017) (1. ábra).

1. ábra: Aranymetszés arányossága a természetben¹

Az aranymetszés arányossága jólesik a szemnek, megnyugtatja az idegrendszert. Ennek eredményeképpen tudományosan magyarázható ezen elvvel, miért hat ránk nyugtatólag Bartók Béla, W. A. Mozart, F. Chopin vagy J. S. Bach zenéje. Ugyanis ezen művek belső szerkezetében is megtalálhatók az aranymetszés arányai. Levonva a következtetéseket az látható, hogy nem a könnyen elsajátítható, egyszerű szerkezetű, folyamatosan visszatérő

¹ <https://aranymetszes.com/akademia/> (2024.05.20.)

refrénekkel elbogatellizált zenét érdemes beemelni óvodapedagógusi munkánkba, hanem a látszólag sokkal bonyolultabb arányelven alapuló klasszikus zenei műveket.

Kombinált elméletemet számos, klasszikus zenével foglalkozó idegrendszeri tanulmány tükrözi vissza. 2020-ban a Magyar Sporttudományi Szemlében megjelent összefoglaló egy széles körű elemzésről, melynek címe: „A zene hatása a futásteljesítményre és pulzusmegnyugvásra”. Az előtanulmányban háromféle, napjainkban preferált zenei stílus (popzene, hard rock, klasszikus zene) hatását vizsgálták a sportolók idegrendszerére futás közben. A kutatás arra a felvetésre épült, hogy különböző stílusirányzatok más-más módon befolyásolhatják élettani funkcióinkat, mentális működésünket, illetve nagy hatással lehet hormonháztartásunkra is. A vizsgálatból kiderült, hogy a sportolás közbeni klasszikus zene hallgatása volt a legjobb hatással a sportteljesítményre, illetve az utána lévő regenerálódást is ez a műfaj segítette leginkább.

Csabai Máté, a Fidelo újságírója jogosan háborodik fel azon, hogy a klasszikus zenét egyfajta altatótablettaként használja a köztudat. „Mozart a babának, Chopin a megfáradt felnőtteknek, Debussy elalváshoz. Miközben egy egész iparág épült arra, hogy így árusítsák ki a klasszikusokat, elveszítjük, hogy mitől izgalmas és életteli ez a műfaj.” (Csabai, 2017). A relaxáló lassú zene csak egy kis szelete a komolyzenei palettának, sőt, legtöbb esetben az egyes műveknek is csak részletei. Néhány válogatásalbumon olyan művek is szerepelnek, amelyek amellet, hogy lassúak, mérhetetlen fájdalomról, dühről vagy veszteségről szólnak. Ha értenénk a szövegét, ismernénk a zenemű kontextusát, sosem relaxálnánk rá.

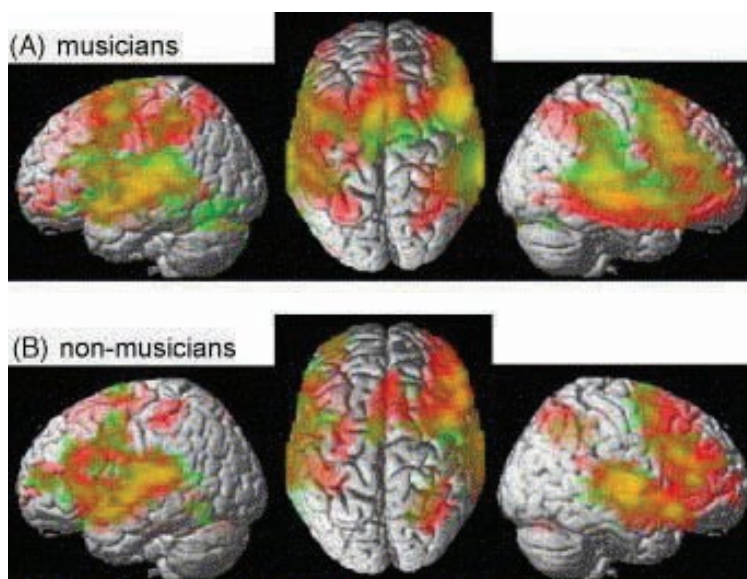
Úgy gondolom tehát, hogy rendkívül fontos a pedagógus zenei felkészültsége, ahogy ezt minden reformpedagógia kiemelten hangsúlyozza. Képzelnék csak el, hogy egy óvodai zenei foglalkozás egy olyan zenére épül fel, amelynek nehéz, terhelt története van, csak azért, mert az óvodapedagógus nem készült fel megfelelően.

Klasszikus zenei transzferhatás

Napjainkban bővelkedünk számos tanulmánnyal, amely a zene transzferhatásait szolgálja. A zenei nyelv olyan természetes a kisgyermek számára, mint az anyanyelve, és éppen úgy, mint a beszéd fejlődésénél, amit nem tapasztal meg szenzitív periódusában (3–9 év között), azt a későbbiekben nem, vagy korlátozott formában, nehezebben tudja bepótolni. Ezáltal kijelenthető, hogy amit ebben a korban sajátítanak el, az egész életükre hatással van. Mint látjuk, ez az időszak éppen az óvodai neveléssel és az iskolai tanulmányok kezdetével esik egybe. Ez a tény ráirányíthatja figyelmünket az óvodai zenei nevelés felelősségére és lehetőségeire (Janurik és Józsa, 2013).

A zene – összetételének köszönhetően – több agyi területet mozgat meg egyszerre, nincs egy zenei központ az agyban. Ezen ingerek feldolgozása átfedésben van más, auditív információk feldolgozásával, például a beszéd feldolgozásához kapcsolódó műveletekkel (Varga, Boda, Finta és Petrovszki, 2020). Emiatt különböző jellegű

tevékenységterületek összekapcsolása általi fejlesztést végezhetünk zenei foglalkozásokkal vagy zenehallgatással. Az agyi aktivitás és az idegpályák serkentése, az agy egyes részei együttműködésének serkentése által struktúrája változik, vagyis neuroplaszticitás révén új kapcsolatok alakulnak ki, a meglévők gyengülhetnek vagy erősödhetnek, illetve bizonyos agyterületek térfogata is változhat. Szisztematikus tevékenység által fejlődnek az élettani funkciók, a motoros és szenzomotoros képességek, a kognitív és kommunikációs készségek, a memória, továbbá az érzelmi intelligencia, a szocializációs képességek, az empátia, a tolerancia és az együttműködési képességek. Emellett esztétikai ízlésformálás megy végbe, a szépérzék fejlesztése, a képzelőerő és a fantázia, az alkotókészség és a kreativitás fejlesztése (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

2. ábra: Zenész és nem zenész agyi aktivitása (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023)

„A zenei képességek korai fejlesztésének fontosságát támasztja alá, hogy a zenei képességek hozzájárulása a számolási készséghez csaknem azonos mértékű az intelligencia hozzájárulásával. Ezt az eredményt azért tartjuk jelentősnek, mert addig, amíg az intelligenciára a személyiség viszonylag állandó jellemzőjeként tekintünk, a zenei képességek – éppen ebben a korai fejlődési periódusban, óvodás- és kisiskoláskorban – eredményesen fejleszthetők” (Janurik és Józsa, 2016). Janurik Márta és Józsa Krisztián 2016-ban végzett vizsgálati eredményeinek publikálásából idéztem, mely felmérésben 98 középső csoportos, valamint 146 nagycsoportos óvodás gyermek vett részt. Saját mérőeszközzel vizsgálták a zenei képességeket, melyek a zenei észlelés komponenseit foglalják magukban. E tanulmány szerint óvodáskorban a zenei képességek és az iskolakészültség szempontjából meghatározó DIFER-készségek fejlettsége között erős kapcsolat látható.

A Mozart-hatás nemcsak a csecsemőkről szól, Frances H. Rauscher amerikai pszichológus és társai (1993) eredményei alapján elmondhatjuk, hogy azok, akik Mozart zenéjét hallgatták a kísérlet előtt, jobban teljesítettek térbeli logikát igénylő feladatokban, mint azok, akik egyáltalán nem, vagy más jellegű zenét hallgattak (Rauscher idézi Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

„Csépe Valéria (2017), magyar pszichológus, a kognitív pszichológia és idegtudomány kutatója szerint a mai agykutatási eredmények egytől egyig arra utalnak, hogy a zene, és különösen a hangszeres játék az agy szerkezeti és működési változásaival jár. Szerkezeti változás következik be a hallási feldolgozás teljes agykérgi hálózatában, a homloklebeny figyelemi végrehajtó funkciókért felelős területein, s a két agyfélteke összeköttetéseit biztosító kérgestest (corpus callosum) egyes területein. Csépe felvetését alátámasztják Assal Habibi, amerikai idegtudós és pszichológus kutatásának eredményei is, aki különbséget vélt felfedezni a zenészek és nem zenészek agyának struktúrájában” (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023, 38-39. o.).

A nosztalgia

Kodály Zoltán tanításai alapjaiban az óvodás- illetve iskolás korú gyermekek zenei nevelésén nyugszik, hiszen a kisgyermeknek az tetszik a legjobban, ami nekünk, nevelőinek tetszik. Életünk számos területét vizsgáló pszichológiai kutatások jutnak arra a következtetésre, hogy az ember végső soron mindig az ismerőst érzi biztonságosnak, otthonosnak, jónak. Legyen szó párkapcsolati választásainkról vagy stresszhelyzetben való megküzdésről, gyermeknevelési stratégiánkról, és még sorolhatnánk. Természetesen kivételek mindig akadnak, de általánosan igaz, a nosztalgia érzése egybevág egy kellemes, jó érzéssel. Így van ez a zenei ízlésünkkel is. Hallgatóimmal gyakran beszélgetünk arról, melyik zenei stílust részesítik a leginkább előnyben csoportszinten. Végül mindig nosztalgiazásba torkollik a téma, gyerekkori emlékeket idéző dallamok merülnek fel mint legkedveltebb zeneszámok. Másik közkedvelt témánk, hogy milyen hangulathoz milyen zenét szeretnek hallgatni. Azt hiszem, senki nem lepődik meg rajta, ha azt mondom, erős negatív érzéseinket, például a szomorúságot, mind szeretjük átélni, ezzel kiadni magunkból. „Jólesik a bús szívnek, hogyha panaszkodhat. Ha a maga bújából másoknak is adhat”, mondja egy régi erdélyi népdal, ez fakad természetünk-ből adódóan. A szavak nélküli önmegnyugtatóra tökéletesen alkalmas a zene, viszont idegrendszerünkre nézve nem elhanyagolható az sem, hogy pontosan melyik műfajból választunk zeneművet.

Több reformpedagógiai irányzat az anyanyelv elsajátításának folyamatához hasonlítja a zenére való ráhangolódást, annak befogadását. „A könyvekben önmagunkról olvasunk, hiszen saját emlékeink, tapasztalataink mentén értelmezzük a szöveget. Éppen ezért ugyanannak a szövegnek annyi olvasata, változata, belső filmje van, ahány olvasója” (Kádár, 2012. 48. o.). Egy olyan zenefoglalkozáson, melyen minőségi klasszikus zene

szól, a gyermekek ugyanúgy tapasztalják meg annak átélését, mint egy mese hallgatásakor. Felnőttkorra kialakul egyfajta különös vonzódásunk azokhoz a történetekhez, mesékhez, amelyeket óvodáskorban sokszor hallottunk, és szinte mindenki fel tudja idézni a kedvenc meséjét. A zenehallgatás is egy fantáziatévékenység, melyről szép emlékeink lehetnek később, és szívesen megyünk el meghallgatni azt egy komolyzenei koncertre.

E rengeteg bámulatos eredmény birtokában megkérdőjelezhetetlen a zene szinte varázslatos hatása. A következő fejezetben zenepedagógiai fogásokat, módszereket és elveket mutatok be Tóth-Bakos Anita és Csehiová Agáta *„Zene az inklúzió jegyében, alternatív zenepedagógiai és zeneterápiás irányzatok a komplex fejlesztés és a befogadó nevelés jegyében”* című kiadványa alapján, melyet minden leendő pedagógusnak szívből ajánlok.

Zenepedagógiai irányzatok, módszerek

Írásomban néhány, számomra kedves alternatív zenepedagógiai módszert szeretnék megemlíteni, amelyek véleményem szerint segíthetnek olyan pedagógushallgatóknak, akik még csak most ismerkednek a gyermekekre alakított zenei tevékenységekkel. Ugyanakkor szeretném felhívni a figyelmet a fent említett tanulmányra, érdemes elolvasni hallgatóknak és oktatóknak egyaránt.

Ahogy a zeneterápiában a szakemberek eszközükként tekintenek a zenére, úgy érdemes az óvodapedagógusoknak is használni azt. Receptív zeneterápiáról akkor beszélünk, ha a meghallgatott zene által kiváltott élmények, gondolatok megbeszélésének segítségével folyik a munka (*Urbánné, 2001*). Az óvodában zenehallgatás után csakis akkor beszéljünk a meghallgatott zenéről, ha azt a gyermekek igénylik, kezdeményezik. Az ilyen kicsi gyerekeknek még nagyon nehéz a saját érzéseikről beszélni, ne erőltessük ezt semmiképpen (*Forrai, 1974*). Az aktív zeneterápia akkor történik, ha hangot adó eszközökkel (pl. kavicssal, üveggel) vagy hangszerekkel (pl. Orff-instrumentárium), illetve saját testünkkel, hangunkkal kommunikálunk, improvizálunk. Fontos, hogy a jelenlévőknek nem szükséges a zenei előképzettség. A közben szerzett tapasztalatoknak gyógyító ereje van, hiszen a szavak nélküli önkifejezés katartikus élmény. A komplex zeneterápia a zene által mozgósított élményeket, érzéseket összekapcsolja bármilyen képzőművészeti tevékenységgel, illetve improvizált mozgással válhat kifejezhetővé az emóció (*Urbánné, 2001*). Bármelyiket is választjuk, fontos a gyermekek képére alakítani, a csoport összetételét, dinamikáját és temperamentumát figyelembe venni, zenés foglalkozásunk akkor lesz csak sikeres.

A művészeti terápiák lényege, hogy csináljunk valamit közösen, ami segíti a résztvevőket az önkifejezésben. Minden reformpedagógiai irányzat alapja az indirekt módon történő fejlesztés, ami játékos és élményszerű. A zenét és a mozgást egyaránt használja, összekapcsolja, ez közös bennük. Amikor csak lehetséges, a zenés foglalkozás csoportos

legyen, így számos pozitív hatása mellett a csoportos tevékenységek által a szociális aspektus is megjelenhet. „Az alternatív zenepedagógia olyan irányzatok gyűjtőfogalma, amelyek elveikkel, értékválasztásaikkal, zenei anyaghasználatukkal, eszköztárral radikálisan képesek átalakítani a zenei nevelés célrendszerét, gyakorlatát. Ez azonban nem zárja ki, hogy használják a hagyományos gyakorlat elemeit is, illetve más alternatív koncepciókat” (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023). A hagyományos és a reformprogramok találkozási pontja az a bizalmi légkör, melyben a gyerekek szabadon fejzhetik ki önmagukat, akár éneklésben vagy mozgásban. Ennek feltétele a kölcsönös elfogadás és a tisztelet.

Maria Montessori módszere és Kokas Klára pedagógiája

„Egy gyerek, ha békén hagyják, bármiből épít bármit. Ez nem volna baj. De Montessori a tanítókat akarta megtanítani arra, mit kezdjenek az eszközeivel, és fontos volt, hogy ösvényeket vágjon nekik a pedagógia bozótjában” (Kokas idézi Deszpot, 2014).

XXI. századi óvodáinkban használt számos eszköz, elem Mária Montessori elképzeléseire épül. Többek között a gyerekekre mért berendezési tárgyak, az elérhető játékok és a célirányos fejlesztő hatású eszközök. A zenét mint az érzékelés és a cselekvés egyik legfontosabb eszközeként emelte ki, mely az érzékelés biztonságával önálló megfigyelésre támaszkodik (Deszpot, 2014).

Kokas Klára korának meghatározó zenepedagógusa volt, Kodály Zoltán tanítványa. Tőle örökölte azt a szellemet, mellyel komplex művészeti programját alkotta meg. Saját pedagógiai tapasztalataira épülő módszerét a minőségi klasszikus és az autentikus népzene itatja át, mely a legmegfelelőbb a komplex személyiség- és képességfejlesztésre. A zene-mozgás-vizualitás hármas egység segítségével jönnek létre alkotások, dramatikus játékok és a mozgás mint önkifejezési forma. Foglalkozásain mentorként is részt vett. Elvárta, hogy a pedagógus felkészülten érkezzen, hiszen az óra alapja a gondosan összeválogatott, értékes zenei anyag.

A testi-lelki harmóniára való törekvés mindhárom említett híres pedagógus alapelve volt, melyet zene nélkül nem lehet elérni. Az ép testben ép lélek, s az ép lélekben zene lakozik. Minden foglalkozásnak tisztázott szabálykeretei vannak, így teremtve szabad zenei élményt. Szabálykeretei periodikus, rítusszerű tevékenységek, melyek minden foglalkozásnak ugyanazt a keretet adják. A kölcsönös tisztelet és elfogadás – mint íratlan szabály – jelen van a rítusok mellett.

Egy Kokas-foglalkozás sorrendje a következő:

- Köszöntőéneklés, névéneklés;
- Éneklés;
- Szabad játékos mozgások énekre;
- Csend;
- Zenehallgatás;
- Improvizatív mozgások zenére;

- Mozgáskompozíció eljátszása;
- Narratív felidézés, elmesélés;
- Ábrázolás, a történetek képi kifejezése;
- Képbemutató, mesélés;
- Búcsúéneklés.

Tóth-Bakos Anita és Csehiová Agáta könyvében részletesen kifejtt magyarázatot olvashatunk a felsorolt tevékenységek mindegyikéhez. A Montessori- és a Kokas-pedagógia elemi része az elcsendesedés, a csend és a mozdulatlanság élménye. Ezt Montessori Mária a legjelentősebb eszközeinek tekintette a jó zenehallgatóvá váláshoz, melynek segítségével a résztvevők ráhangolódnak a tiszta akusztikus élmény befogadására. Kokas Klára foglalkozásaiban maga ajánl klasszikus zeneműveket a zenehallgatási részhez, hiszen fontos szempont, hogy művészeti értékkel bíró klasszikus zenei részlet legyen kiválasztva. Óvodáskorú gyermekeknek elsődleges zenehallgatási anyaga az egyszerű ének, amit az óvodapedagógus ad elő. Még jobb, ha hangszerezettel kíséri, amelyet utána a gyerekek megfoghatnak, kipróbálhatnak. Montessori nemcsak a bútorokat szabta a kicsikre, hanem nekik való hangszereket és zajkeltő eszközöket is választott zenefoglalkozásaihoz, melyekkel ők maguk kísérhetik az éneket. Ilyenek pl. fahengerek, zajdobozok, harangok, sípok, facimbalom, miniatűr zongora (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

Ha erre nincs lehetőségünk egy átlagos óvodai napon, ne csökkentse motivációnkat a zenei tevékenységek iránt. Mint említettem, óvodában a gyermekek fő zenehallgatási módja az az egyszerű ének, melyet az óvodapedagógus énekel. Forrai Katalin „Ének az óvodában” című tankönyvében olyan, csendesebb tevékenységek közötti éneklésre buzdítja a leendő óvodapedagógusokat, amelyek halkán végezhetők, így a gyermekek oda tudnak figyelni az ének hallgatására.

Szintén beépíthető bármelyik óvodás napjába az a képzőművészeti tevékenység, melyet szintén a Kokas-foglalkozáson belül találunk, s melynek megnevezése: „Ábrázolás, történetek képi kifejezése”. Minél nagyobb kartonra vagy papírlapra, bármilyen rajzeszközzel rajzolhatnak a gyerekek, miközben zeneművet hallgatnak. Az instrukció a mű elindítása előtt elhangzik: „rajzold le, amit érzel!”, vagy „rajzold le a történetedet!”. Ezt követően néhányszor lejátszunk nekik a zenét, majd a végén lehetőséget adunk, hogy elmesélhessék, miről szól az alkotásuk, ezzel segítve az önkifejezés valamennyi aspektusát (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

Ward-módszer

Justine Ward célja, hogy mindenki megismerkedhessen a klasszikus zenével. „*Mindenkinek vele született joga az éneklés öröme, a zene szeretetének elsajátítása*” (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023. 55-56. o.).

Alapja az emberi hang, mellyel mindannyian rendelkezünk. Módszere a gregorián zene mellett az adott ország népzenejére épül, Ward fontosnak tartja mindezeket beemelni a zeneoktatásba. Ward elképzelése, hogy a zenei összetevőket érzetekkel kapcsolja össze. Fő zenenevelési módszere a hang vizualizálása még az ötvonalas kottáolvasás megtanulása előtt. Ugyanúgy fontosnak tartotta ezt Kodály is: a szabad éneklés szeretetét, illetve a zene iránti vágyat előbb kell elültetni a gyermekekben, mint hogy megtanulnának kottát olvasni. Úgy, ahogy az anyanyelv kialakulásának első lépcsőfoka a spontán beszéd és a választékos fogalmazásmód, még az olvasási készségek elsajátítása előtt. Így például a ritmust a feszültség és az elernyedés érzésével segíti megéreztetni, a dallamvonalat kézjelekkel tanulják meg lekövetni (vezényelni tanulnak) (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

A Ward-féle vezényléses módszer szinte megegyezik Kodály Zoltán relatív szolmizációjához kapcsolódó kézjeleivel, mellyel szintén a belső hallást fejleszthetjük. Az ilyen és ehhez hasonló gyakorlatokkal a zenei frazeálás természetességét is előkészíthetjük. Számomra lényeges gondolat, hogy a zenei kreativitás zenei tapasztalás alapján fejleszthető. Vagyis minél több zenei hatás éri az óvodáskorú gyermeket, annál inkább válik képessé a zene általi önkifejezésre.

Suzuki-módszer

Shinichi Suzuki alapelve ugyancsak a nyelvtanulási metódusokkal függ össze. Úgy vélte, hogy ha minden gyermek képes tökéletesen megtanulni az anyanyelvét, akkor van hallása, így a zenét is anyanyelvvé kell alakítani. A „zenei anyanyelv” kifejezés, elgondolás Kodálynál is többször megjelenik. Mivel Suzuki hegedűművész volt, így erre a hangszerre fejlesztette ki módszerét, de bármilyen hasonló területen alkalmazni lehet. Gyakorlati oldala az utánpótlásra épül, sok segítséget nyújtó, játékos ötleteivel már óvodáskorban lehetővé válik minden gyermek számára a zene megismerése és a hangszeres játék elsajátítása. Többek között kiemeli a mindennapi zenehallgatás fontosságát és a zenével való tapasztalat útján való megismerkedését korosztályuknak megfelelő koncertek és élő hangszeres játék során. Emellett szintén egy érdekes párhuzamra hívnám fel a figyelmet, amely Kodály és a többi prominens reformpedagógus alapelveivel megegyezik: még azelőtt váljon a gyermek mindennapjai részévé a zene, mielőtt olvasni tudna. Ugyanis a szabad, készségalapú improvizációhoz és imitáláshoz nincs szükség a kottairás, -olvasás tudományára (Tóth-Bakos és Csehiová, 2023).

Suzuki maga is összeállított egy repertoárt módszeréhez, amely megtalálható a Talent Education mozgalom honlapján. Tartalmaz népdalokat, műdalokat, haikumemoritereket (ez egy japán találmány, mely rövid dalocskákat és versikéket jelent), illetve Suzuki által írt dalokat is (Papp, 2016).

Hegedűtanárként tapasztaltam, milyen magas fokú motivációt ad a hangszeres játékhoz, ha a szülők részt vesznek benne, bármilyen formában. A családdal való jó

kapcsolatra minden pedagógusnak törekednie kell, hiszen a gyermek egészséges fejlődését az óvoda csak a családdal együtt tudja magára vállalni.

Suzuki fő célja, hogy a gyermek kedvét lelje a zenében, közös tevékenységként örömet találjon benne mindenki. A kifinomult, tiszta szívű személyiség kinevelését tartja céljának, ami egy szintén kifinomult és tiszta hangszínből mutatkozik meg, erre kell törekedni. „*A zenetanulásnak így az egyetlen fő elve az, hogy a gyermeket nemes emberi lényre nevelje, és ezzel meg is elégszik. Ha a diák gondolataiban és érzéseiben is kiválóvá válik, azzal eléri a megfelelő hangszínt. Suzuki szerint az igazi pedagógia nemcsak tananyagokat tanít, hanem a szeretet pedagógiája*” (Papp, 2016. 8. o.).

Összegzés

Ne ijessze meg a jövő pedagógusait, ha nincs lehetőségük kifejezetten zenepedagógiai továbbképzésen részt venni, vagy mélyrehatóan foglalkozni valamely zenei irányzattal. Véleményem szerint nagy hatással van a gyerekekre az is, ha egyes, nekünk tetsző módszerekből csak néhány fogást sajátítunk el és azt alakítjuk a saját és csoportunk igényei szerint. Minél több tevékenységhez spontán módon illesszünk éneklést, és motiváljuk erre a gyermekeket is. Alakítsunk ki egy egész napot átfogó zenei légkört, melyben segítségünkre lehet számos említett és nem említett zenepedagógiai irányzat.

Az önreflektív pedagógusi magatartás nagyon fontos része a munkának, amibe az is beletartozik, hogy készségeinket mi magunk is fejlesszük, akár külső segítséggel együtt. A hangképzés fejlesztésének egy pozitívuma, hogy az éneklésünk fejlődik, de nem szabad elfelejteni, hogy elsősorban a beszédhangunkat kell szabadabb „csiszolni”, hiszen a gyermekek a szüleik után a nevelőiket utánozzák. Ha felismerjük és megértjük, hogy a minőségi és autentikus zenére mekkora szükség van, akkor van lehetőségünk fejleszteni magunkat és valóban életre szóló élményeket adni növendékeinknek.

Irodalom

- Balás Endre (2015): A zene ügye az általános iskolában nem is a zene ügye elsősorban. Posztumusz interjú Kodály Zoltánnal. *Parlando*, 57. 6. sz. https://www.parlando.hu/2015/2015-6/Balas_Endre-Kodaly.htm (2024.04.18.)
- Burghardt, Benedikt (2017): *Az aranymetszés formavilága a természetben és a zenében*. DLA doktori értekezés. Kézirat. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem 28-as számú művészet- és művelődéstörténeti besorolású doktori iskola, Budapest.
- Csabai Máté (2017): *Klasszikus zenét alvashoz? Na menj már!* <https://fidelio.hu/klasszikus/klaszszikus-zenet-alvashoz-na-menj-mar-4021.html> (2024.04.21.)
- Deszpot Gabriella (2014): Bűvös Mikroszkóp – Maria Montessori és a zenefigyelem. In: Deszpot Gabriella (szerk.): „Fülünkbe cseng...” Sorozat dr. Kokas Klára kevéssé ismert írásaiból. *Parlando*, 56. 5. sz. <https://www.parlando.hu/2014/2014-5/Deszpot7.pdf> (2024.04.21.)

- Forrai Katalin (2009): *Ének az óvodában*. Editio Musica, Budapest.
- Janurik Márta és Józsa Krisztián (2013): Zenei képességek fejlődése 4 és 8 éves kor között. *Magyar Pedagógia*, **113**. 2. sz. 75-99.
- Janurik Márta és Józsa Krisztián (2016): A zenei képességek összefüggése a DIFER készségekkel óvodáskorban. *Neveléstudomány*, **4**. 1. sz. 49-69.
- Kádár Annamária (2012): *Mesepszichológia. Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban*. Kulcslyuk Kiadó, Budapest.
- Kodály Zoltán (1943, szerk.): *Iskolai énekgyűjtemény I.* Országos Közoktatási Tanács, Budapest.
- Papp Bendegúz (2016): Útkeresés a japán zenepedagógiában: a Szuzuki-módszer. *Parlando*, **58**. 1. sz. https://www.parlando.hu/2016/2016-1/Papp_Bendeguz-Suzuki-modszer.pdf (2024.02.21.)
- Tóth-Bakos Anita és Csehiová Agáta (2023): *Zene az inklúzió jegyében. Alternatív zenepedagógiai és zeneterápiás irányzatok a komplex fejlesztés és a befogadó nevelés jegyében*. Selye János Egyetem, Komárom.
- Urbánné Varga Katalin (2001): „A muzsikának oly nagy ereje vagyom...”. Zene és terápia. *Parlando* **43**. 4. sz. <https://www.parlando.hu/Urbanne.htm> (2023.12.10.)
- Varga Ildikó, Boda Krisztina, Finta Regina és Petrovszki Zita (2020): „A zene hatása a futásteljesítményre és a pulzusmegnyugvásra” – előtanulmány. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **21**. 86. sz. 62-69.